

Boekverslag Scholieren.com

The world according to Garp door John Irving

Elske

Achtergrondgegevens auteur:

John Irving werd geboren als John Winslow op 2 maart 1942 in het dorpje Exeter, New Hampshire, Verenigde Staten.

Hij was de oudste zoon van vier kinderen. Zijn ouders scheidden al voordat hij geboren was.

Zijn stiefvader was leraar Russische geschiedenis in de Philips Exeter Academy. In 1956 gaat John Irving naar diezelfde school. Hij haalt na vijf jaar het examen, maar moet hier hard voor werken.

Win een weekend Breda met 3 vrienden en...

ontdek de leukste studentenstad van het zuiden!

KLIK HIER →

OPEN DAG 7 november a.s.

Aangeboden door: **NHTV** internationaal hoger onderwijs Breda

een weekend Breda met 3 vrienden en...
Ontdek de leukste stad van het zuiden!
OPEN DAG 7 november a.s.

Aangeboden door:
NHTV Internationaal
hoger onderwijs
Breda

scholieren
.com

Als hij vijftien is, besluit hij schrijver te worden. Hij vindt schrijven leuk en kan het goed. Hij leest in die tijd veel negentiende eeuwse schrijvers (Dostojevski, Dickens, Flaubert) en vooral Günter Grass (Owen Meany in Irvings boek 'Bidden wij voor Owen Meany' heeft dezelfde initialen als Oskar Matzerath in Grass' boek 'die Blechtrommel' en volgens John Irving zelf is dit ook zo bedoeld).

In 1961 gaat hij aan de universiteit van Pittsburgh Amerikaanse literatuur studeren. Hij heeft deze universiteit gekozen, omdat het worstelen daar op hoog niveau beoefend wordt. John Irving was niet goed genoeg op uit te blinken in het worstelen, maar blijft de sport wel tot zijn 34ste beoefenen.

In 1962 studeert hij enige tijd aan de universiteit van New Hampshire in Durham. Hij traint dan ook het worstelteam van Exeter. Hij ontmoet de auteurs Thomas Williams en John Yaunt. Zij moedigen hem aan om door te gaan met schrijven.

In 1963 gaat hij naar Wenen en studeert daar aan het Institute of European Studies. John Irving trouwt op 20 augustus 1964 in Griekenland met Shyla Leary. Ze hadden elkaar in 1962 ontmoet.

John Irving studeert in 1965 cum laude af aan de universiteit van New Hampshire. In datzelfde jaar wordt hun zoon Colin geboren. Hij hoeft niet als soldaat naar Vietnam omdat hij getrouwd en kostwinner is.

Hij geeft in 1967 en 1968 een 'Writers workshop' aan de universiteit van Iowa. John Irving debuteert in 1968 met 'Setting free te bears'. Met de verdienste van dit boek, koopt hij een huis in Putney. Hij gaat daar les geven aan het Windham College.

Van 1969 tot 1971 woont hij in Wenen, waar hij werkt aan een filmscript van zijn eerste boek. Deze film is nooit tot stand gekomen.

In 1970 wordt hun tweede zoon Brendan geboren.

John Irving gaat in 1972 terug naar Vermont. Met een beurs van de Rockefeller Foundation kan hij zijn tweede boek schrijven: 'the water-method man'. Dit boek wordt geen succes en Irving gaat werken op de universiteit van Iowa.

De pocketeditie van 'The world according to Garp' wordt met een waar mediacircus op de markt gebracht. Hier komt vervolgens in de media weer commentaar op, wat natuurlijk in feite weer extra reclame is. 'Garp' komt op nummer 1 van de bestsellerslijst en blijft dat maandenlang. John Irving loopt financieel binnen en kan zich geheel aan het schrijven wijden.

In 1981 scheidt John Irving van Shyla.

In 1986 is John Irving politiek actief. Hij zet zich in voor de verkiezing van Walter Mondale en Geraldine Ferraro en schrijft toespraken voor hen.

John Irving trouwt in 1987 met Janet Turnbull. Zij is een literair agente.

In 1989 stopt hij als worstelcoach.

John Irving stelt in zijn werk vaak sociale of politieke thema's aan de orde, bijv. abortus of de oorlog in Vietnam.

'Weduwe voor een jaar' (1998) speelt zich gedeeltelijk af in Amsterdam. Ter voorbereiding van de roman is Irving diverse keren op bezoek geweest in Amsterdam.

Samenvatting inhoud:

Jenny Fields komt uit een rijk gezin dat in New Hampshire aan de oostkust van de Verenigde Staten woont. Net als alle nette meisjes moet ze naar een goede school om een goede man te ontmoeten waarmee ze kan trouwen. Maar dat wil Jenny niet. Ze besluit verpleegster te worden in het Bosten Mercy. Ondanks het feit dat Jenny geen man wil, wil ze toch een kind. Wanneer er een zwaar gewonde Japanse sergeant in het ziekenhuis wordt binnengebracht, laat ze zich door hem bevruchten. Wanneer Sergeant Garp sterft, hebben ze beiden wat ze willen, hij had het leven doorgegeven en zij had een kind. Ze noemt haar zoon Technical Sergeant Garp, naar zijn vader.

De perfecte accommodatie om haar zoon op te voeden is de Steering-school waar ze wordt aangenomen als schoolverpleegster. Garp beleefde er een gewone kindertijd samen met de kinderen Percy en hun hond Bonkers, die ooit een stuk van Garps oor beet.

Garp gaat aan de Steering-school studeren. De vakken die hij zou volgen werden door zijn moeder nauwkeurig uitgekozen. Zelf had ze elke cursus doorlopen. Enkel van sport wist ze weinig. Ze koos voor Garp worstelen omdat de worstelcoach, Ernie Holm, best wel een aardige meneer was. Hij had een dochter, Helen, waarmee Garp het goed kon vinden. Garp belooft zichzelf schrijver te worden om dan met Helen te mogen trouwen.

Tijdens zijn laatste jaar als student wordt hij door Cushie Percy ontmaagd.

Nadat Garp geslaagd is, weet hij zeker dat hij schrijver wil worden en gaat hij met Jenny naar Wenen.

In het begin van hun verblijf in Wenen trekken ze van pension tot pension. Dit tot Jenny weet welke buurt de juiste voor hen is en daar gaan ze in een appartement wonen. Hier schrijft zij haar autobiografische roman 'seksueel verdacht'.

Garp wordt geïnspireerd door Grillparzer, een onbekende Oostenrijkse schrijver. Hij schrijft zijn eerste kortverhaal 'pension Grillparzer'. Dit kortverhaal gaat over een familie waarvan de vader werkt voor het Bureau voor Toerisme. Hij gaat met zijn gezin van pension tot pension om te testen of deze voldoen. Het is een vrij komisch stuk met dramatische diepgang. Het voltooide kortverhaal laat hij lezen aan Helen Holm. Ze vindt het best wel mooi voor een eersteling en trouwt met hem wanneer ze terug zijn in de VS.

Tussen het schrijven tussendoor gaat Garp ook veel om met de prostituee

Charlotte. Zij heeft een grote invloed op Garp.

Jenny's boek wordt uitgegeven door John Wolf. Het was niet het best geschreven boek, maar het verhaal was een groot succes door de inhoud. Ook door de inhoud wordt Jenny omgedoopt tot feministische leidster.

Garp en Helen krijgen hun eerste zoon, Duncan. Helen is een docente in Engels en zorgt voor de inkomsten terwijl Garp voor de huishoudelijke taken en Duncan zorgt. Dit terwijl hij zijn eerste echte roman schrijft.

Jenny heeft ondertussen een stichting opgericht waar vrouwen hulp kunnen zoeken. Onder die vrouwen zijn ook Ellen-Jamessters. Dit zijn vrouwen die hun tong hebben afgesneden. Dit doen ze uit protest, naar het voorbeeld van een meisje, Ellen James, die verkracht werd en van wie door haar verkrachter de tong werd afgesneden.

Ook zit er bij de volgelingen van Jenny een transseksueel, Roberta Muldoon. Zij was een football-speler bij de Philadelphia Eagles. Zij is als het ware de bodyguard van Jenny. Garp raakt met Roberta bevriend.

De tweede zoon wordt geboren, Walt. Samen met het opvoeden van deze kleine spruit, schrijft Garp zijn tweede roman. Hier wordt hij geïnspireerd door een gebeurtenis uit zijn leven. Helen heeft op haar werk een collega, Harrison Fletcher. Deze man heeft huwelijksproblemen. In een poging hen te helpen gaat Helen met Harrison naar bed en Garp met Alice, mevrouw Fletcher. Blijkbaar was dit niet zo'n goed idee, want Alice wordt verliefd op Garp en Harry op Helen. Maar de relatie tussen Garp en Helen is sterk genoeg om dit samen door te komen.

Wanneer Helen echter een relatie begint met een leerling van haar, gaat het Garp moeilijker af. Hij verplicht haar om de relatie stop te zetten. Hij geeft haar de gelegenheid het rustig uit te maken terwijl hij met de kinderen naar de film gaat. Kleine Walt is echter ziek en Garp gaat met zijn 2 zonen naar huis nog voordat de film afgelopen is. Zoals altijd rijdt Garp het garagepad op met zijn lampen en motor uit. Zo rijden ze op de auto van Michael, de minnaar van Helen. Allen worden ze voor het leven verwond. Duncan verliest een oog en zijn broer, Garp en Helen verliezen hun jongste zoon, Walt. Michael raakt zijn penis kwijt.

Om alles te verwerken gaan ze bij Jenny wonen. Jenny zorgt goed voor hen en alles lijkt weer in orde te komen. Garp en Helen krijgen hun derde kind, Jenny Garp. Dat Garp nog niet helemaal de oude is, is te merken aan de volgende roman die hij schrijft: 'De wereld volgens Bensenhaver'. Deze handelt over verkrachting en moord. John Wolf geeft het boek tegen zijn zin uit, maar dit met een foto van Garp en zijn twee zonen op de kaft. Hij stuurt Garp met zijn gezin naar Wenen om te voorkomen dat ze te veel te verduren krijgen van recensenten. Want veel feministen vinden het inderdaad een teken van zijn slecht zijn en wat hij een vrouw allemaal aan kan doen.

Tijdens het verblijf in Wenen krijgt de familie Garp telefoon van Roberta. Jenny werd vermoord. De begrafenis van Jenny Fields zal de eerste feministische zijn,

mannen zullen er niet toegelaten worden. Roberta zal Garp, verkleed als vrouw, toch meenemen. Op de begrafenis wordt hij herkend door Bainbridge Percy, Pooh. Ze geeft Garp de schuld voor de dood van haar zus, Cushie.

Tijdens zijn vlucht naar huis komt hij de echte Ellen James tegen. Hij neemt haar mee naar huis. Maar eenmaal thuis verneemt hij dat Helen's vader, Ernie Holms overleden is.

Garp besluit dat hij de nieuwe worstelcoach zal worden van Steerling en Helen gaat er Engels doceren. 'Jenny Fields Foundation' wordt door Garp en Roberta geleid.

Ellen James is zelf tegen de Ellen-Jamessters en beslist een essay te schrijven en te publiceren. Dit wekt zoveel reactie op dat Garp het zijn plicht vindt om Ellen te verdedigen en hierdoor toont hij aan de hele wereld dat hij duidelijk tegen de Ellen-Jamessters is.

Garp krijgt de smaak weer te pakken van het schrijven en hij begint aan een nieuwe roman: 'Mijn vaders illusies' Dit boek zal hij echter niet kunnen voltooien. Tijdens zijn les in de worstelzaal komt er een Ellen-Jamesster, gekleed in het gekende verpleegsteruniform, binnen en schiet hem dood. Het was weer Bainbridge Percy.

Na het overlijden van Helen maken Donald Witcomb, één van de Garps grootste fans, en Duncan een einde aan mijn vaders illusies en wordt het toch nog gepubliceerd.

Eigen recensie:

De wereld volgens Garp is een roman over een romanschrijver. De oorspronkelijke titel is 'The World According to Garp' door John Irving en werd vertaald in het Nederlands door C.A.G. van den Broek.

The world according to Garp is in feite de eerste bestseller van John Irving. Hiervoor schreef hij nog wel twee boeken, maar deze hadden minder succes.

Het boek zou in eerste instantie "Lunacy and sorrow" getiteld worden. Aan de ene kant een verwijzing naar veel van dergelijke titels uit de negentiende eeuw en aan de andere kant een haarscherpe samenvatting van het boek.

Het boek begint bij de verwekking van Garp en eindigt in feite bij zijn dood. Er komt nog wel een kort hoofdstukje achter waarin we kunnen lezen hoe het verder gaat met de personages uit het boek, maar dit is eerder overbodige informatie geweest. In het eerste deel van het boek krijg je het idee dat het boek over Jenny zal gaan, de moeder van Garp. Maar het tweede hoofdstuk neemt ons al vlug mee naar het leven van Garp. Hij maakt een heleboel dingen mee, alledaagse dingen en minder alledaagse dingen.

Irving weet de belevenissen van Garp op een zeer humoristische manier weer te geven. Dit is dan ook Irvings sterkste troef, het menselijke, dramatische, humoristische benaderen van het leven. En dit alles neerschrijven als een geboren

verteller. Want dat is hij ook.

Wat Garp allemaal meemaakt? De gekste dingen, je kan het je niet zot genoeg voorstellen. Zijn leven zit vol geweld, pijn, haat, liefde, tragedie, ... onverdraagzaamheid.

Het grootste geweld in zijn leven heeft vooral met de Ellen-Jamessters te maken. Zij doen aan zelfverminking, gewoon om beter gehoord te worden. Met deze manier van opstand kan Garp niet akkoord gaan, en dit leidt dan weer tot haatgevoelens. Haatgevoelens van hem naar de Ellen-Jamessters en vice versa. De liefde van zijn moeder is zo groot dat ze hem helemaal wil en zal volgen. Zo zal ze alle schoolvakken voor hem testen en uiteindelijk ook schrijfster worden. Hijzelf ervaart ook de liefde voor je kind. En deze liefde is enorm groot. Het is de liefde van elke ouder die weergegeven wordt. En bij Garp leidt deze liefde tot pijn. Pijn omdat een kind pijn heeft, pijn omdat een zoon van hem wordt afgenomen, pijn omdat het leven met schuldgevoelens en verwijten zeer hard kan zijn, ...

Al vanaf het begin van het boek merk je de hoofdgedachte van het meer dan zeventienhonderd bladzijde tellende boek, onverdraagzaamheid. Er is Jenny die vindt dat de wereld haar niet verdraagt omdat ze een alleenstaande moeder is. Er is de onverdraagzaamheid van de familie Percy naar Garp en zijn moeder, want Garp is een halfbloed, hij is duidelijk een 'Jap'. Garp verdraagt de feministische Ellen-Jamessters, de moeder van een vriend van Duncan, de automobilisten in zijn straat, ... niet. Hij verwijt zijn vrouw en zichzelf de dood van hun zoon. En elke keer weer zien we dat deze onverdraagzaamheid tot een ander deel leidt.

Één ding dat minder is aan het boek, is dat er soms herhaling komt. Dit wel doordat de verhalen die Garp schreef, in het boek geschreven staan. Deze verhalen maken een deel van het boek en datgene dat Garp schrijft, is ook deels autobiografisch. Dit maakt dus dat herhaling een noodzaak is.

Wanneer je het leven van John Irving een beetje kent, dan zou je denken dat het boek deels autobiografisch is. John was namelijk een worstelaar, wat Garp in het boek ook is en ook John woonde een deel van zijn leven in Wenen.

Maar dit maakt de roman over de romanschrijver nog geen onaangenaam boek om lezen. Beter nog, het is aangenaam om lezen.

Wil je het boek in enkele woorden samenvatten dan zou ik, net als John Irving, krankzinnigheid en verdriet kiezen met daar nog aan toegevoegd onverdraagzaamheid, kortzichtigheid en vooroordelen.

Een echte aanrader!

Fragment:

Garp en Helen hebben door een auto-ongeluk net hun zoon Walt verloren. Duncan, hun oudste zoon, is zijn oog verloren en Garp heeft zijn tanden en kaakbeen gebroken. Dit ongeluk is er deels door Helen gekomen. Zij had een

verhouding met één van haar studenten en wanneer zij hem voor de laatste keer ziet, gebeurt het ongeluk. Zij bijt door de botsing zijn piemel deels af, waarover Garp het ook heeft wanneer hij haar vertelt dat driekwart niet genoeg is. Het gezin gaat bij Jenny op Dog's Head Harbor wonen om zich te laten verzorgen en de wonde een beetje te laten helen.

Ik koos dit fragment omdat ik tijdens het lezen van dit stuk echt een gevoel kreeg van, 'oh, ik begrijp wat je bedoelt'. Wanneer hij de woorden dadelijk uitspreekt, komen ze er anders uit dan datgene wat hij eigenlijk gezegd zou hebben. Het klinkt allemaal groffer dan het bedoeld is. Maar wanneer hij ze opschrijft en herleest, ziet hij dat het anders gezegd moet worden. Het probleem van het anders, ingepakt, willen verwoorden van je gevoelens leidt er echter toe dat men andere dingen gaat zeggen dan het hart uitschreeuwt. Hier schrijft Garp dat hij Helen en zichzelf niets verwijt. Maar zegt hij dit omdat het echt zo is? Toen ik het las had ik het gevoel dat hij het niet echt zo wil zeggen. Hij zou graag willen dat er totaal geen gevoelens van verwijt zijn, want dat is de enige manier om door te kunnen gaan. Spijtig genoeg zijn de gevoelens er wel, maar ze mogen niet uitgesproken worden.

Vergelijking hoofdthema:

Als vergelijkend hoofdthema koos ik een klassiek stuk. Het is een stuk dat we ooit speelde met onze fanfare, "La Storia" van Jacob de Haan. Hij schreef dit werk als filmmuziek. De film bij deze muziek moet nog wel gemaakt worden, zei onze dirigent altijd weer, want meneer de Haan wou graag dat de luisteraar zelf gevoelens schreef bij deze prachtige muziek. Het stuk werd opgedragen aan één van de meest beroemde schrijvers van filmmuziek, de Italiaan Ennio Morricone. Ik koos dit nummer in de eerste plaats om zijn titel 'het verhaal'. Ook de wereld volgens Garp is het verhaal. In beide verhalen komen heel veel gevoelens aan bod. Zo voel ik in het eerste deel van La Storia geborgenheid, rust, het gevoel van macht. Het volgende gedeelte begint voor mij ongeveer na 30 seconden. Hier merk je duidelijk het verschil, de strijd, het harde, vrolijke, dubbele leven, wat je ook in het leven van Garp ervaart. Het leven is leuk en grappig en kan best hevig zijn, maar er is altijd die strijd om gevoelens en verstand samen te laten smelten, samen te laten leven.

Na ongeveer honderd seconden komt het hele stuk weer tot rust net als het leven van Garp. Iedereen lijkt zich goed te voelen.

Maar even later is er weer de onrust, de strijd om het leven om dan een minuut later zelfs verdrietig te worden. Nog steeds met hetzelfde hoofdthema, hetzelfde ritme, dezelfde melodie door andere instrumenten bespeeld. Gewoon andere invalswegen.

Het is onduidelijk in het lied, je hoort het wel, maar merkt het niet, maar steeds weer komt hetzelfde thema terug, eerst met z'n allen, daarna alleen de zware

instrumenten, dan weer even samen en dan weer enkel de fijner instrumenten om dan samen weer tot hetzelfde besluit te komen. Ook in het boek zie je steeds weer hetzelfde tevoorschijn komen. Het boek heeft niet feminisme als hoofdthema, maar toch is het er telkens weer. Het mooie begin is het geboren worden, maar al snel ondervindt Garp aan den lijve dat het niet simpel is om de zoon te zijn van een alleenstaande moeder. Toch heeft hij een berg mooie momenten in zijn studentenleven en in Wenen.

Maar dit alles verandert door het vader worden. Er is het heerlijke genieten van de mooie dingen en bang zijn voor de minder mooie dingen. Niet de angst om het leven, maar om de gevolgen te dragen, gevolgen voortkomend uit gedragingen waarvan hij weet dat die niet stroken met zijn overtuiging. Maar wanneer iedereen met dat leven dat hij leidt gelukkig is, als alles mooi klinkt, komt er een einde aan het verhaal.

En ja, het is cliché, maar hier zowel letterlijk als figuurlijk te interpreteren, mooie liedjes duren niet lang!

Reflectie persoonlijk werk:

Om te beginnen was het al moeilijk om een boek te kiezen. Het aanbod was zo groot en dan zien wat bij mij past was niet makkelijk. Maar ik koos dus uiteindelijk dit boek op aanraden van een vriend. En verdorie, ik heb hem vaak verwijten naar het hoofd geslingerd. Dit is geen boek om een boekbespreking van te maken. Maar ik moet wel zeggen, het is een heerlijk boek om te lezen. Het was helemaal niet erg om in bed, even voor het slapengaan, het boek ter hand te nemen. De wekker moest ik zetten om er voor te zorgen dat ik op tijd het boek sloot zodat mijn nachtrust er niet onder zou lijden. Een goed boek dus.

Maar dan, het boek ik gelezen en het leesdossier moet gestart worden. De richtlijnen er even bijnemen en vol goede moed aan de pc zitten. Het begin gaat goed natuurlijk. Voorblad maken, inhoudstafel even ingeven, zodat ik juist kan volgen wat er gedaan moet worden en daar gaan we dan. Opzoeken doen op het internet, bezoekje brengen aan de bib en de achtergrondgegevens van John Irving staan op papier.

Dan beginnen met de korte inhoud, dat moet te doen zijn, maar oh jé, dit is geen korte inhoud meer maar een kort verhaal. Dus even korte samenvatting maken van de samenvatting. Nog te lang, dus weer even knippen en wissen en herschrijven. Zo zal het moeten lukken. Maar nadat ik het even doorlas, kwam ik tot de conclusie dat het helemaal niet meer het verhaal geeft dat ik even wou meegeven. Dus alles wissen en daar gaan we weer, weer van nul. Even het boekje erbij nemen en hoofdstuk per hoofdstuk diagonaal lezen. Ja, dit was de juiste manier. In twee zinnen even vertellen waarover de dertig bladzijde van dat éne hoofdstuk gaan. Zo, dat kreeg ik ook op papier.

Nu weer even naar de bib want ik heb een recensie nodig van het boek. Niet te

vinden! Niet in de bibliotheek van Arendonk en niet in die van Turnhout. Zelfs niet op het internet. Dan maar even de kaft van het boek scannen en dat deel van de opdracht is ook weer in orde.

Maar nu, nu komt het werk. "Eigen recensie" Niet te doen. Kon ik dat ooit? Ik kan blijkbaar geen recensie schrijven. Elke keer weer kom ik tot de korte inhoud van het verhaal, elke keer weer leg ik het werk weg, want het lukt niet vandaag. Maar het moet vandaag, het moet morgen klaar, dus daar gaan we weer. Weer even de korte inhoud doorlezen, bellen naar die vriend met zijn toffe ideeën om dit boek te nemen, vloeken en schelden. Dan maar even iets anders doen en weer verder doen. Nee, het gaat niet. Dus hier is het leesdossier met een slechte recensie. En lees ik ze nu even door dan kom ik tot dezelfde conclusie, ik zal nooit een goed recensent zijn!

Maar het allermoeilijkste vond ik het zoeken naar een werk met hetzelfde hoofdthema. Ikzelf ken weinig van schilderkunst, dus daar zou ik het nooit in gaan zoeken. Ook in de literatuur ben ik niet zo creatief, dus daar ga ik ook niet zoeken. Dan muziek maar, dat is mijn hobby, daar moet iets in te vinden zijn. Of toch maar bij film zoeken? Dat is volgens mij makkelijker. Maar vergeet het maar. Eerst even uitpluizen wat het hoofdthema is. Want dat is me nog niet zo duidelijk. Dus toch weer maar even naar die vriend bellen, die vriend die zo graag leest.

Als antwoord op mijn vraag: "Wat is het hoofdthema van Garp?" krijg ik het antwoord: "Maar Elske toch, dat is niet makkelijk hoor. Dat kan gewoon alles zijn." Ja, lap, hier zit ik dan. Eerst even die reflectie schrijven en ondertussen nadenken over het hoofdthema. En de reflectie is ondertussen klaar, dus, ... het hoofdthema is ???

Bibliografie:

IRVING, J., *The World According to Garp*, De wereld volgens Garp, 4de druk, Amsterdam, De Bezige Bij b.v., 1998, 574 blz.

WUBBERS, S., leesdossier van John Irving, internet, (
<http://www.studentonly.nl/uittreksels/bv.asp?BvID=2451>)

BEEK, M., Biografie J. Irving, internet, (03-03-1999), (
<http://www.geocities.com/athens/ithaca/2249/irvingjohn.html>)

KON. FEDEKAM ANTWERPEN, commentaartekst, La Storia (zie bijlage)